

Yhdessä tekeminen koulutusta rikastamassa ja haastamassa

Minni Haanpää | Lapin yliopisto, Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

Koulutuksen työelämäyhteyksistä ja työelämäläheisyydestä on tullut viimeisen reilun vuosikymmenen aikana jonkinlainen normi korkeakoulutuksessa. Lappilaisissa korkeakouluissa haasteeseen on tartuttu hanakasti kehittäen oppilaitosten yhteisiä koulutuskokonaisuuksia, jotka toteutetaan kiinteässä työelämäyhteistyössä, usein myös toinen aste mukaan ottaen. Kyseiset yhteistoteutukset tarjoavat monenlaisia mahdollisuuksia ja haasteita, joita käsittelen tässä tekstissä.

Arcta Fast -koulutusmallihankkeen päätavoitteeksi oli asetettu luoda ja kehittää yhteistoiminnassa moniammatillinen ja kolme koulutusastetta läpäisevä opintokokonaisuus. Koulutuksen avulla tavoiteltiin yhteistyön lisäämistä sekä oppilaitosten että luovien alojen toimijoiden välillä. Toisaalta tavoitteena olivat myös uudet oppimisen mahdollisuudet ja työtilaisuudet luovien alojen toimijoille. Hankkeessa toteutettiin kuusi pilottia, joissa näitä tavoitteita edistettiin.

Yhdessä toteutettu koulutus haastaa ja ylittää erilaisten yhteisöjen käsityksiä ja käytäntöjä (ks. Wenger, 2000). Etienne Wenger (2000) puhuu käytäntöyhteisöistä, jotka liittyvät toisiinsa ja muodostavat yhdessä sosiaalisen oppimisjärjestelmän. Arcta Fast -koulutusmallihankkeessa on liikuttu monienlaisten käytäntöyhteisöjen rajapinnoilla eri oppilaitosten opinto-ohjelmien opiskelijoiden, opettajien, tapahtumayhteisöjen ja taiteilijoiden kerääntyessä yhteen kehittämään uusia teoksia ja toimintatapoja. Wengerin mukaan käytäntöyhteisöt toimivat pätevyyksien sosiaalisina säiliöinä, ja niihin kuulumalla yksilöt ilmaisevat, millaiset asiat muodostavat pätevyuden tiettyssä kontekstissa (Wenger, 2000, s. 229; ks. myös Haanpää, ym., 2013). Wenger ajattelee, että yksilöt liittyvät käytäntöyhteisöihin jakaessaan tietoa ja oppiessaan. Näin tietäminen muodostuu toimintana myös osaksi yksilön identiteettiä (Wenger, 2000, s. 238).

Edellisellä sivulla: Lintujen ripustusta Solekko juhlasa. Kuva: Inka Holck, 2022.

Yhteiset koulutustoteutukset siis haastavat eri käytäntöyhteisöjä ja niiden jäseniä tuomalla yhteen erilaisia ajatuksia tiedosta ja pätevydestä. Samalla ne toimivat myös mahdollisuuksina uuden luomiselle ja kehittämiselle, koska oppiminen tapahtuu käytäntöyhteisöjen rajoilla, joilla yksilöt tai yhteisöt altistuvat toisenlaisille pätevyyksille (Wenger, 2000, s. 233). Tällainen rajoilla tapahtuva yhteistyö pakottaa yksilöt ja yhteisöt pohtimaan oman osaamisensa olemusta. Siksi yhteiset opintokokonaisuudet ovat monesti osallistujilleen samaan aikaan sekä kutkuttavan kiinnostavia ja antoisia että omia ajatuksia ja lähtökohtia haastavia.

Arcta Fast -koulutusmallihankkeessa, kuten monissa aiemmissakin Lapin korkeakoulukonsernissa tehdyissä yhteistoteutuksissa, oppimisympäristönä olivat työelämäkontekstit, jotka olivat yhteistä toimintaa organisoivia alustoja (ks. Haanpää ym., 2013). Yhteinen fyysinen konteksti ja kiinnostuksen kohde voi näin toimia mahdollistajana, jonka puitteissa voidaan neuvotella ja muodostaa yhteisiä käsityksiä ja kokemuksia. Yhteisessä toiminnassa tämä tapahtuu toisilta oppien, mutta edellyttää kuitenkin kaikkien yhteisöjen jäseniltä avoimuutta ja vastavuoroisuutta tuoda esiin omaa osaamistaan sekä toisaalta kunnioittaa ja kuunnella toisten yhteisöjen jäsenten näkökulmia.

Kuten Wengerin (2000, s. 233) toteaa, käytäntöyhteisöjen rajoilla tapahtuva oppiminen edellyttää yhteisen kiinnostuksen kohteen, jonka ympärille vuorovaikutus syntyy. Lisäksi tarvitaan halua sitoutua yhteiseen kokemukseen ja kykyä ymmärtää erilaisuutta sen ympärillä. Tuomitsemista tulee välttää,

”Tarvitaan halua sitoutua yhteiseen kokemukseen ja kykyä ymmärtää erilaisuutta sen ympärillä.”

Kuva 1. Taiteilijoiden työpajat käynnissä Solekko juhlassa. Kuva: Inka Holck, 2022.

jotta jokaisen yhteisön pätevyudet on mahdollista havaita niiden omista lähtökohdista. Tarvitaan myös tapoja ymmärtää käytäntöjen välisiä yhteyksiä, jotta kokemukset ja pätevyudet voivat olla vuorovaikutuksessa ja muodostaa uutta ymmärrystä (Wenger, 2000, s. 233). Onkin tärkeää, että yhteistoteutuksia ohjaavat opettajat tai mentorit tuovat selkeästi esille nämä periaatteet ja luovat ilma-
piirin, jossa kaikkien toimijoiden osaamista arvostetaan. Tämä on syytä huomioida esimerkiksi siinä, miten opintokokonaisuuksien osallistujat ryhmäytetään tai millaisia opetusmenetelmiä käytetään. Yhteiset opintokokonaisuudet eivät kuitenkaan mahdollista oppimista vain opiskelijoille, vaan ne ovat usein myös opettajille ja työelämän edusta-

jille omaa osaamista rikastavia kokemuksia.

Parhaimmillaan siis kaikki oppivat toisiltaan ja saavat uusia kokemuksia (kuva 1). Ihan näin ruusuista yhteisten opintokokonaisuuksien kehittäminen ja toteuttaminen kuitenkin harvemmin on. Yhdessä tekeminen myös haastaa toimijat eri vaiheissa. Jo yhteisten opintojen suunnittelun vaiheessa liikutaan usein käytäntöyhteisöjen pätevyksiä haastavilla rajoilla, kun neuvotellaan siitä, mitä ja miten opetetaan. Kun tehdään yhdessä, on monesti mahdotonta tukeutua omiin opittuihin tapoihin, ja samoista asioista saatetaan puhua ristiin. Oman kokemukseni mukaan vastaavat kehityshankkeet vaativat kokeneiltakin pedagogeilta paljon ja olisikin syytä kiinnittää huomiota ei vain opiskelijo-

den oppimisprosessin, vaan koko yhteisen suunnitteluprosessin fasilitointiin.

Arcta Fast -koulutusmallihankkeessa jokainen pilotti tapahtui yhteistyössä eri työelämätoimijan kanssa. Tämä on ollut toteutusperiaatteena kunnianhimoinen, sillä myös yhteistyön neuvottelemisen työelämätoimijoiden kanssa tuottaa usein yhteisiin opintokokonaisuuksiin omat haasteensa. Toisaalta näin laaja-alaisen yhteistyön tekeminen on varmasti antanut hanketoimijoille pilottien kautta myös hyvän käsityksen siitä, millaiset toimintaympäristöt toimivat parhaiten hankkeessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Opiskelijoiden näkökulmasta käsittelin edellä yhteisesti toteutettujen opintojaksojen mahdollisuuksia, mutta monitahoinen oppiminen tuottaa myös haasteensa. Yhteisen kielen löytäminen voi olla hankalaa ja tärkeää on, että eri taustoista tuleville opiskelijoille omat oppimistavoitteet ovat riittävän selkeät (ks. Haanpää ym., 2013, s. 76). Tapahtumaperustaisessa oppimisessa myös tapahtumien ajankohdat voivat haastaa muuta opiskelua. Varsinkin korkeakoulukontekstissa opiskelijoille voi olla vaikea yhdistää toisella paikkakunnalla toteutettavaa tapahtumaa samanaikaisesti muuhun opiskeluun.

Olen tässä tekstissä arvioinut moniammatillisten, eri koulutusasteita läpäisevien opintokokonaisuuksien mahdollisuuksia ja haasteita. Vaikka kyseisenlaiset kokonaisuudet haastavat kaikkia niihin osallistuvia toimi-

joita ja organisaatiota, tarjoavat ne parhaimmillaan oppimista, joka voi rakentua ainutlaatuisiksi kokemukseksi niin yksilöiden kuin yhteisöjen näkökulmasta. Tällöin ne myös tarjoavat osallistujilleen monialaista osaamista, jota nykypäivän työelämä edellyttää. Tarvitaan kuitenkin kaikkien osapuolien sitoutumista ja joustavuutta, jotta edellä mainitunlainen oppiminen voi tapahtua.

Minni Haanpää (YTT) on Lapin yliopiston matkailututkimuksen yliopistonlehtori. Opetustyössään hän on ollut mukana kehittämässä erilaisia oppiaine- ja oppilaitosrajat ylittäviä koulutuskokonaisuuksia. Haanpään tutkimuksen keskiössä ovat matkailu- ja tapahtumaelämykset, joita hän on tutkinut erilaisissa empiirisissä konteksteissa erityisesti etnografisin menetelmin.

Lähteet:

Haanpää, M., Tekoniemi-Selkälä, T. & García-Rosell, J. C. (2013). Yhteistoteutetut opintojaksot moniulotteisen oppimisen mahdollistajina. Teoksessa M. Haanpää, M. Hakkarainen & H. Kaihua (toim.) *Oppiva matkailu: puheenvuoroja matkailualan koulutuksen kehittämisestä* (s. 67-90). Lapland University Press.

Wenger, E. (2000). Communities of Practice and Social Learning Systems. *Organization*, 7(2), 225-246.